

EIROPAS PARLAMENTS

2004

2009

Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komiteja

PAGaidu
2005/0244(COD)

2.5.2006

***I

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par perfluoroktāna sulfonātu tirgū laišanas un lietošanas ierobežojumiem (Padomes Direktīvas 76/769/EEK grozījumi)
(KOM(2005)0618 – C6-0418/2005 – 2005/0244(COD))

Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komiteja

Referents: *Carl Schlyter*

Izmantoto apzīmējumu skaidrojums

- * Apspriežu procedūra
nodoto balsu vairākums
- **I Sadarbības procedūra (pirmais lasījums)
nodoto balsu vairākums
- **II Sadarbības procedūra (otrais lasījums)
*nodoto balsu vairākums, lai apstiprinātu kopējo nostāju
Parlamenta deputātu vairākums, lai noraidītu vai grozītu kopējo
nostāju*
- *** Piekrišanas procedūra
*Parlamenta deputātu vairākums, izņemot gadījumus, kas minēti
EK līguma 105., 107., 161. un 300. pantā un ES līguma 7. pantā*
- ***I Koplēmuma procedūra (pirmais lasījums)
nodoto balsu vairākums
- ***II Koplēmuma procedūra (otrais lasījums)
*nodoto balsu vairākums, lai apstiprinātu kopējo nostāju
Parlamenta deputātu vairākums, lai noraidītu vai grozītu kopējo
nostāju*
- ***III Koplēmuma procedūra (trešais lasījums)
nodoto balsu vairākums, lai apstiprinātu kopīgo projektu

(Norādīto procedūru izvēlas atkarībā no Komisijas ierosinātā juridiskā pamata)

Grozījumi normatīvā tekstā

Parlamenta grozījumos izmaiņas ir ***treknā slīprakstā***. Teksts *parastā slīprakstā* tehniskajiem dienestiem norāda tās normatīvā teksta daļas, kurās ir ierosināti labojumi galīgajam teksta variantam (piemēram, nepārprotami kļūdainas teksta daļas vai to izlaidumi kādā no valodām). Šie labojumu ierosinājumi jāapstiprina attiecīgajiem tehniskajiem dienestiem.

SATURS

	Lpp.
EIROPAS PARLAMENTA NORMATĪVĀS REZOLŪCIJAS PROJEKTS	4
PASKAIDROJUMS	15

EIROPAS PARLAMENTA NORMATĪVĀS REZOLŪCIJAS PROJEKTS

par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par perfluoroktāna sulfonātu tirgū laišanas un lietošanas ierobežojumiem (Padomes Direktīvas 76/769/EEK grozījumi)
(KOM(2005)0618 – C6-0418/2005 – 2005/0244(COD))

(Koplēmuma procedūra, pirmais lasījums)

Eiropas Parlaments,

- ņemot vērā Komisijas priekšlikumu Eiropas Parlamentam un Padomei (KOM(2005)0618)¹;
  - ņemot vērā EK līguma 251. panta 2. punktu un 95. pantu, saskaņā ar kuriem Komisija tam iesniedz priekšlikumu (C6-0418/2005);
  - ņemot vērā Reglamenta 51. pantu;
  - ņemot vērā Vides, sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma komitejas ziņojumu (A6-0000/2006),
1. apstiprina grozīto Komisijas priekšlikumu;
  2. prasa Komisijai vēlreiz ar to apsprieties, ja tā ir paredzējusi būtiski grozīt šo priekšlikumu vai to aizstāt ar citu tekstu;
  3. uzdod priekšsēdētājam nosūtīt Parlamenta nostāju Padomei un Komisijai.

Komisijas ierosinātais teksts

Parlamenta izdarītie grozījumi

Grozījums Nr. 1 VIRSRAKSTS

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par perfluoroktāna sulfonātu tirgū laišanas un lietošanas ierobežojumiem (Padomes Direktīvas 76/769/EEK grozījumi)

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par perfluoroktāna sulfonātu un **perfluoroktāna skābes** tirgū laišanas un lietošanas ierobežojumiem (Padomes Direktīvas 76/769/EEK grozījumi)

Pamatojums

ASV Vides aizsardzības aģentūra (EPA) atklāja, ka perfluoroktāna skābe un tās sāļi, ņemot vērā to un perfluoroktāna sulfonātu (PFOS) struktūras analogiju, izraisa tik pat lielas bažas. 2002. gada novērtējums norādīja uz iespējamo sistēmisko toksicitāti un kancerogenitāti, un asins ainas kontrole liecināja par to, ka liels iedzīvotāju skaits ir pakļauts to iedarbībai.

¹ OV C ... / OV vēl nav publicēts.

Vairāki pētījumi pierādīja, ka PFOA un tās sāļi ir arī ļoti noturīgi vidē un nav pakļauti biodegradācijai vides apstākļu ietekmē. PFOA ir arī ļoti noturīga cilvēka organismā un nemetabolizējas, un tās pussabrukšanas periods ilgst vairākus gadus. Tādēļ šai direktīvai ir jānosaka ierobežojumi arī attiecībā uz PFOA un tās sāļiem.

Grozījums Nr. 2
1. APSVĒRUMS

(1) ESAO bīstamības novērtējums izstrādāts, pamatojoties uz informāciju, kas bija pieejama līdz 2002. gada jūlijam. Minētajā novērtējumā izdarīts secinājums, ka perfluoroktāna *sulfonātu (PFOS)* **potenciālā bīstamība** ir pamats bažām.

(1) ESAO bīstamības novērtējums izstrādāts, pamatojoties uz informāciju, kas bija pieejama līdz 2002. gada jūlijam. Minētajā novērtējumā izdarīts secinājums, ka perfluoroktāna *sulfonāti (PFOS)* ir **noturīgi, bioakumulatīvi un toksiski zīdītāju sugām, un tāpēc** ir pamats bažām.

Pamatojums

PFOS bīstamās īpašības, kā tās noteiktas ESAO bīstamības novērtējumā, ir jāuzskaita.

Grozījums Nr. 3
1.A APSVĒRUMS (jauns)

(1a) Perfluoroktāna skābe (PFOA) un tās sāļi, ņemot vērā to un perfluoroktāna sulfonātu (PFOS) struktūras analogiju, izraisa tik pat lielas bažas. Pētījumi liecina par PFOA un tās sāļu iespējamo toksicitāti un kancerogenitāti, kā arī, pamatojoties uz asins ainas kontroli, par to, ka liels iedzīvotāju skaits ir pakļauts to iedarbībai. PFOA un tās sāļi ir ļoti noturīgi vidē un nav pakļaut biodegradācijai vides apstākļu ietekmē. PFOA ir arī ļoti noturīga cilvēka organismā un nemetabolizējas, un tās pussabrukšanas periods ilgst vairākus gadus.

Pamatojums

Ņemot vērā PFOS un PFOA izteikto līdzību, šī direktīva ir jāattiecina arī uz PFOA.

Grozījums Nr. 4
3. APSVĒRUMS

(3) Notikušas konsultācijas ar Veselības un vides apdraudējumu zinātniskā komiteju (SCHER). SCHER uzskata par nepieciešamu veikt sīkāku zinātnisku PFOS bīstamības risku novērtējumu, bet tā piekritusi arī tam, ka var būt nepieciešami risku samazināšanas pasākumi, lai nepieļautu atgriešanos pie agrākajiem lietojumiem. Saskaņā ar SCHER pašlaik svarīgākie ir lietojumi aviācijā, pusvadītāju ražošanā un fotogrāfijā, kas šķietami nerada attiecīgos kaitīgas iedarbības riskus, ja tiek iespējami samazinātas izplūdes vidē un darba vietās. Attiecībā uz ugunsdzēsamajām putām SCHER **piekrīt tam**, ka pirms pieņemt galīgu lēmumu, jāizvērtē aizstājēju bīstamības riska faktori, kam ir kaitīga ietekme uz cilvēku veselību un vidi. Attiecībā uz hromēšanu **jānovērtē emisiju samazināšanas pasākumi**.

(3) Notikušas konsultācijas ar Veselības un vides apdraudējumu zinātniskā komiteju (SCHER). **Komiteja paziņoja, ka PFOS atbilst kritērijiem, lai tos klasificētu kā noturīgas, ļoti bioakumulatīvas un toksiskas vielas.** SCHER uzskata par nepieciešamu veikt sīkāku zinātnisku PFOS bīstamības risku novērtējumu, bet tā piekritusi arī tam, ka var būt nepieciešami risku samazināšanas pasākumi, lai nepieļautu atgriešanos pie agrākajiem lietojumiem. Saskaņā ar SCHER pašlaik svarīgākie ir lietojumi aviācijā, pusvadītāju ražošanā un fotogrāfijā, kas šķietami nerada attiecīgos kaitīgas iedarbības riskus, ja tiek iespējami samazinātas izplūdes vidē un darba vietās. Attiecībā uz ugunsdzēsamajām putām SCHER **konstatē**, ka pirms pieņemt galīgu lēmumu, jāizvērtē aizstājēju bīstamības riska faktori, kam ir kaitīga ietekme uz cilvēku veselību un vidi. Attiecībā uz hromēšanu SCHER **uzskata, ka pārklāšanas nozares izraisītās emisijas jāsamazina.**

Pamatojums

PFOS *noturīgās, bioakumulatīvās un toksiskās īpašības, ko atklāja zinātniskā komiteja, ir jānorāda.* SCHER *vedoklis attiecībā uz hromēšanu ir pareizi jāataina.*

Grozījums Nr. 5

3.A APSVĒRUMS (jauns)

(3a) PFOS un arī PFOA atbilst kritērijiem, lai tos klasificētu kā bīstamas vielas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/60/EK, ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā¹. Saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem Eiropas Parlamentam un Padomei jāpieņem īpaši pasākumi, lai novērstu ūdens resursu piesārņojumu. Attiecībā uz galvenajām bīstamajām vielām šādiem pasākumiem jābūt vēršiem uz izplūdes, emisiju un nonāksanas apkārtējā vidē pakāpenisku samazināšanu. Ir lietderīgi pieņemt šādus

pasākumus attiecībā uz PFOS un PFOA.

¹ OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp. Direktīva, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu Nr. 2455/2001/EK (OV L 331, 15.12.2001., 1. lpp.).

Pamatojums

PFOS un PFOA viennozīmīgi atbilst bīstamu vielu kritērijiem saskaņā ar pamatdirektīvu par ūdeni. Neskatoties uz to, ka tās nav iekļautas galveno bīstamos vielu sarakstā, Kopienā tās tomēr vajadzētu aplūkot tāpat kā galvenās bīstamās vielas.

Grozījums Nr. 6
4. APSVĒRUMS

(4) Lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi, jāierobežo PFOS laišana tirgū un lietošana. **Šī direktīva varētu attiekties uz kaitīgās iedarbības risku lielāko daļu. Citi neliela apjoma PFOS lietojumi šķietami risku nerada, un tāpēc pašlaik tiem ir ierobežojumu atbrīvojums. Tos izpētīs sīkāk, veicot īpašu ietekmes novērtējumu.**

(4) Lai aizsargātu cilvēku veselību un vidi, jāierobežo **PFOS un PFOA** laišana tirgū un lietošana **ar mērķi pakāpeniski samazināt izplūdi, emisijas un nonākšanu apkārtējā vidē. Uz noteiktu laiku, kas nepieciešamības gadījumā jāpārskata, ierobežojumi nedrīkst attiekties uz nozīmīgiem lietojumiem, kuru alternatīvas pagaidām nav pieejamas. Izņēmumi attiecībā uz nozīmīgiem lietojumiem kā starpposma pasākums jāpiemēro saistībā ar lietojumiem kontrolējamu noslēgtu sistēmu ietvaros.**

Pamatojums

Ierobežojumi jāpiemēro arī attiecībā uz PFOA. Ierobežojumi jāpiemēro, ņemot vērā izplūdes, emisiju un nonākšanas apkārtējā vidē pakāpeniskas samazināšanas uzdevumu, kā to paredz pamatdirektīva par ūdeni.

Grozījums Nr. 7
5. APSVĒRUMS

(5) Vides aizsardzības labad ierobežojumi jānosaka arī PFOS saturošajiem **produktiem**. Ar šo direktīvu ierobežojumus nosaka tikai jauniem produktiem, un tie neattiecas ne uz lietošanā jau esošajiem produktiem, ne lietoto preču tirgu.

(5) Vides aizsardzības labad ierobežojumi jānosaka arī **PFOS un PFOA** saturošajiem **izstrādājumiem**. Ar šo direktīvu ierobežojumus nosaka tikai jauniem produktiem, un tie neattiecas ne uz lietošanā jau esošajiem produktiem, ne lietoto preču tirgu.

Pamatojums

Direktīvā jāizmanto atbilstoša terminoloģija saskaņā ar Direktīvu 76/769/EEK un turpmākajiem tiesību aktiem saistībā ar REACH. Termins „produkts” ir vispārējs un var attiekties uz vielu, preparātu vai izstrādājumu. Tomēr šim noteikumam jāattiecas uz izstrādājumiem, kas ir noteikti Kopienas tiesību aktos attiecībā uz ķīmiskiem produktiem, un tāpēc termins „produkts” jāaizstāj ar atbilstošu terminu „izstrādājums”.

Direktīvas darbības joma jāpaplašina, iekļaujot PFOA.

Grozījums Nr. 8 5.A APSVĒRUMS (jauns)

(5a) Ņemot vērā specifiskos riskus, kas saistīti ar PFOS un PFOA, dalībvalstīm jāievieš PFOS un PFOA neatkarīgu lietojumu preparātos vai izstrādājumos uzskaitē un jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtraukta PFOS un PFOA izplūde, emisijas un nonākšana apkārtējā vidē no sarakstā iekļautajiem produktiem.

Pamatojums

PFOS tika ieviesti tirgū 20. gadsimta septiņdesmitajos gados. 2000. gadā ES tika izmantotas apmēram 500 tonnas PFOS. Šobrīd izmantošana ir ievērojami samazinājusies līdz 12 tonnām gadā. Būtībā, tā saucamie iepriekšējie lietojumi, kuri tomēr vēl reāli pastāv, var būt lielākais izmešu avots. Lai novērstu PFOS izplūdes no šiem produktiem apkārtējā vidē, dalībvalstīm jāievieš visu PFOS saturošo produktu uzskaitē un jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtrauktas PFOS izplūdes no šiem produktiem apkārtējā vidē. Šādā uzskaitē jāiekļauj arī produkti, kas ir balstīti uz PFOA izmantošanu.

Grozījums Nr. 9 PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 1. PUNKTS I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

(1) Nedrīkst laist tirgū vai izmantot par vielu vai sastāvdaļu preparātos masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par **0,1%**.

(1) Nedrīkst laist tirgū vai izmantot par vielu vai sastāvdaļu preparātos masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par **0,001%**.

Pamatojums

Saskaņā ar SCHER datiem un atsaucoties uz ESAO nesenu pētījumu, PFOS ķīmikāliju koncentrācija produktos svārstās no 0,001 % līdz 50 %. Ņemot vērā PFOS specifiskās

īpašības, tos bieži izmanto koncentrācijā, kas zemāka par 0,1 %. Tādējādi šajā gadījumā ierobežojumu standarta administratīvais sliekšnis 0,1% apmērā ir nepiemērots. Lai nodrošinātu ierobežojumu efektivitāti, sliekšnis ir jāsamazina līdz 0,001 %.

Grozījums Nr. 10
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 2. PUNKTS
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

(2) Nedrīkst laist tirgū **produktos** vai to daļās masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par **0,1%**.

(2) Nedrīkst laist tirgū **izstrādājumos** vai to daļās masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par **0,001% viendabīgos materiālos, ko nevar mehāniski sadalīt dažādos materiālos.**

Pamatojums

Piemērots termins ir „izstrādājums”, nevis „produkts”.

Saskaņā ar SCHER datiem un atsaucoties uz ESAO nesenu pētījumu, PFOS ķīmikāliju koncentrācija produktos svārstās no 0,001 % līdz 50 %. Tādējādi šajā gadījumā ierobežojumu standarta administratīvais sliekšnis 0,1% apmērā ir nepiemērots. Lai nodrošinātu ierobežojumu efektivitāti, sliekšnis ir jāsamazina līdz 0,001 %. Saskaņā ar pieeju attiecībā uz noteiktu bīstamu vielu ierobežojumiem elektriskās un elektroniskās iekārtās šis sliekšnis jāattiecina uz viendabīgiem materiāliem.

Grozījums Nr. 11
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 1. IEVILKUMS
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- fotorezistiem un antirefleksīvajiem pārklājumiem fotolitoģrafijas procesos,

(a) fotorezistiem un antirefleksīvajiem pārklājumiem fotolitoģrafijas procesos līdz...*, ja vien tos izmanto kontrolējamu noslēgtu sistēmu ietvaros saskaņā ar Komisijas Direktīvu 2001/59/EK¹.

* Četrus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

¹ Komisijas 2001. gada 6. augusta Direktīva 2001/59/EK, ar kuru 28. reizi tehniskajai attīstībai pielāgo Padomes Direktīvu 67/548/EEK par normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz bīstamu vielu klasificēšanu, iepakojšanu un marķēšanu (OV L 225, 21.8.2001., 1. lpp.).

Pamatojums

Saskaņā ar risku samazināšanas stratēģiju, ko izstrādāja Lielbritānijas kompetentās iestādes,

PFOS aizstāšana fotolitogrāfijā ilgs vismaz trīs līdz četrus gadus. Tāpēc skaidru termiņu noteikšana šī lietojuma pakāpeniskai pārtraukšanai ir pamatota. Atbrīvojumu ierobežotais darbības laiks var tik pagarināts, ja nav pieejamas drošākas alternatīvas (skatīt 17. grozījumu). Atbrīvojumu jāpiemēro tikai tad, ja šādi lietojumi pastāv kontrolējamu noslēgtu sistēmu ietvaros, kā tas noteikts Direktīvā 2001/59.

Grozījums Nr. 12
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 2. IEVILKUMS
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- rūpnieciskās fotogrāfijas pārklājumiem,
ko izmanto filmām, papīriem vai platēm,

(b) rūpnieciskās fotogrāfijas pārklājumiem,
ko izmanto filmām, papīriem vai platēm

līdz ... *,

* Četrus gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Pamatojums

Saskaņā ar risku samazināšanas stratēģiju, ko izstrādāja Lielbritānijas kompetentās iestādes, vairāk nekā 80 % šī PFOS lietojuma pēdējo gadu laikā tika aizstāti ar drošākām vielām. Ņemot vērā turpmākās tehnoloģiskās izmaiņas, kas saistītas ar pāreju uz ciparfotogrāfiju, ir pamatoti uzskatīt, ka atlikušos lietojumus varēs aizstāt četru gadu laikā.

Grozījums Nr. 13
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 3. IEVILKUMS
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- **miglas supresantiem hromēšanas
procesā,**

svītrots

Pamatojums

Vielas, kas saistītas ar PFOS, galvenokārt izmanto dekoratīvajā hromēšanā, cietajā hromēšanā un plastmasas pārklāšanā. PFOS izmantošana pārklāšanas nozarē izraisa vislielākās izplūdes apkārtējā vidē. SCHER atbalsta ierobežojumus. Lietojumu dekoratīvajā hromēšanā var aizstāt, Cr (VI) vietā izmantojot Cr (III), kas pēc sākotnējiem vienreizējiem izdevumiem ļaus ievērojami samazināt saimnieciskās darbības izmaksas. Gadījumos, kad PFOS izmanto kā miglas supresantu hromēšanas procesā un plastmasas pārklāšanā, to var aizstāt ar mehāniskiem miglas supresantu veidiem un uzlabotu ventilācijas nosūkšanu. Atbrīvojumi attiecībā uz hromēšanu būtībā nav attaisnojami.

Grozījums Nr. 14
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 4. IEVILKUMS

I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- aviācijā izmantojamajiem hidrauliskajiem šķidrumiem,

(c) aviācijā izmantojamajiem hidrauliskajiem šķidrumiem *līdz ...**,

* Desmit gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Pamatojums

Pagaidām nepastāv alternatīvas PFOS izmantošanai hidrauliskajos šķidrumos. Process, kas saistīts ar jauna šķidruma izmantošanas atļaušanu komercaviācijā, no idejas izstrādei līdz faktiskai rūpnieciskai ražošanai vēsturiski ilgst 10 gadus. Tāpēc būtu pareizi ieviest 10 gadus ilgu atbrīvojumu attiecībā uz izmantošanas pārtraukšanu, dodot pietiekami daudz laika alternatīvu izstrādei. Atbrīvojumu ierobežotais darbības laiks var tik pagarināts, ja nav pieejamas drošākas alternatīvas (skatīt 17. grozījumu).

Grozījums Nr. 15

PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 5. IEVILKUMS

I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- **ugunsdzēsamajām putām,**

svītrots

Pamatojums

PFOS saturošās ugunsdzēsamās putas ir vislielākā PFOS saturošo produktu daļa. PFOS vairs neizmanto ugunsdzēsamo putu ražošanā. Drošākas alternatīvas, kurās neietilpst halogēnu saturoši organiski savienojumi, ir viegli pieejamas. Lielbritānijas ieinteresēto pušu 2005. gada apspriedēs par nacionālo aizliegumu visas ugunsdzēsības organizācijas aicināja aizliegt šo lietojumu un aizvietot to ar drošu alternatīvu. Ņemot vērā ļoti bīstamās PFOS īpašības un pastāvēt drošākām alternatīvām, atlikušo krājumu izmantošana, nodarot kaitējumu apkārtējai videi un veselībai, nav pieļaujama.

Grozījums Nr. 16

PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3. PUNKTA 6. IEVILKUMS

I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

- **kontrolējamām noslēgtām sistēmām, ja vidē izdalījušos PFOS masas koncentrācija ir zemāka par 1µg uz kg, un ja izplūde atbilst masas daudzumam, kas ir mazāks par 0,1% no sistēmā izmantotās PFOS masas.**

svītrots

Pamatojums

Kontrolējamās noslēgtās sistēmās raksturojums, kas iekļauts Komisijas priekšlikumā, pieļautu izplūdes, un tas pēc būtības ir pretrunā ar kontrolējamu noslēgtu sistēmu koncepciju. Šis

atvieglājums, it īpaši šādā nenoteiktā, vispārējā formā, nav pieļaujams, un tāpēc tas jāsvītro.

Grozījums Nr. 17
PIELIKUMS, TABULA, LABĀS AILES 3.A PUNKTS (jauns)
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

(3.a) Atvieglājumu, kas noteikti 3.a un 3.c punktā, darbību var pagarināt uz ierobežotu laiku, ja ražotāji spēj pierādīt, ka viņi ir darījuši visu nepieciešamo, lai ieviestu drošākas alternatīvas un alternatīvus procesus, un ka drošākas alternatīvas vai alternatīvi procesi pagaidām nav pieejami.

Pamatojums

Ja ražotāji spēj pierādīt, ka tiem nav izdevies ieviest drošākas alternatīvas un alternatīvus procesus, ir jāparedz iespēja pagarināt atvieglājumu darbības laiku attiecībā uz fotolitoģrāfiju un aviācijā izmantojamajiem hidrauliskajiem šķidrumiem. Tomēr šādas atvieglojumus nedrīkst piemērot attiecībā uz rūpnieciskās fotogrāfijas pārklājumiem, jo to aizstāšanas process ir jau gandrīz beidzies.

Grozījums Nr. 18
PIELIKUMS, TABULA, TABULA, LABĀS AILES 3.B PUNKTS (jauns)
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

(3.b) Dalībvalstīm jāievieš PFOS un PFOA neatkarīgu lietojumu preparātos vai izstrādājumos uzskaitē. Dalībvalstīm jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtraukta PFOS izplūde, emisijas un nonākšana apkārtējā vidē no sarakstā iekļautajiem produktiem.

Pamatojums

Tā kā tikai Direktīvas 76/669/EEK pielikums tiks pārnests uz REACH, visi papildu noteikumi par izmantošanas pārtraukšanu jāiekļauj pielikumā.

PFOS tika ieviesti tirgū 20. gadsimta septiņdesmitajos gados. 2000. gadā ES tika izmantotas apmēram 500 tonnas PFOS. Šobrīd izmantošana ir ievērojami samazinājusies līdz 12 tonnām gadā. Būtībā, tā saucamie iepriekšējie lietojumi, kuri tomēr vēl reāli pastāv, var būt lielākais izmešu avots. Lai novērstu PFOS izplūdes no šiem produktiem apkārtējā vidē, dalībvalstīm jāizveido visu PFOS saturošo produktu saraksts un jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtraukta PFOS izplūde no šiem produktiem apkārtējā vidē.

Grozījums Nr. 19
PIELIKUMS, TABULA, JAUNS IERAKSTS
I pielikuma XX punkts (Direktīva 76/769/EEK)

kreisā aile:

„[XX.a] Perfluoroktāna sulfonāti C₇F₁₇COX (X = OH, metāla sāls, halīda amīds un citi atvasinājumi, ieskaitot polimērus)

labā aile:

(1) Nedrīkst laist tirgū vai izmantot kā vielu vai sastāvdaļu preparātos masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par 0,001% pēc ...(*)

(2) Nedrīkst laist tirgū izstrādājumos vai to daļās masas koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par 0,001% viendabīgos materiālos, ko nevar mehāniski sadalīt dažādos materiālos pēc ...*

(3) Ražotāji var lūgt piemērot atvieglojumus attiecībā uz 1. un 2. punktu pirms ...**. Uz ierobežotu laiku, ko nosaka katrā atsevišķā gadījumā, jāparedz atvieglojumi attiecībā uz nozīmīgiem lietojumiem, ja ražotāji var pierādīt, ka viņi ir darījuši visu nepieciešamo, lai ieviestu drošākas alternatīvas un alternatīvus procesus, un ka drošākas alternatīvas vai alternatīvi procesi pagaidām nav pieejami.

(4) Dalībvalstīm jāievieš PFOS un PFOA neatkarīgu lietojumu preparātos vai izstrādājumos uzskaitē. Dalībvalstīm jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtraukta PFOA izplūde, emisijas un nonākšana apkārtējā vidē no sarakstā iekļautajiem produktiem.

* Trīs gadus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

* 18 mēnešus pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Pamatojums

ASV Vides aizsardzības aģentūra (EPA) atklāja, ka perfluoroktāna skābe un tās sāļi, ņemot vērā to un perfluoroktāna sulfonātu (PFOS) struktūras analogiju, izraisa tik pat lielas bažas.

PFOA ir noturīga, bioakumulatīva un toksiska, un liels iedzīvotāju skaits ir pakļauts tās iedarbībai. Tādēļ ierobežojumu ieviešanu vairs nedrīkst atlikt. Piedāvātais mehānisms paredz, ka rūpniecības nozare uz ierobežotu laiku var pieprasīt atvieglojumus attiecībā uz nozīmīgiem lietojumiem, kuru alternatīvas nav atklātas. Dalībvalstīm jāievieš visu PFOA saturošo produktu uzskaiti un jāpieņem nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu, ka tiek pārtraukta PFOA turpmākā izplūde no šiem produktiem apkārtējā vidē.

PASKAIDROJUMS

„Viss zinātniskais darbs ir nepilnīgs — gan novērojumi, gan eksperimenti. Visu zinātnisko darbu spēj sagraut vai mainīt pilnīgākas zināšanas. Bet tas nedod mums tiesības ignorēt tās zināšanas, kas jau ir mūsu rīcībā, vai atlikt uz vēlāku laiku rīcību, kas ir nepieciešama patlaban.”

Sir Austin Bradford Hill, Karaliskās medicīnas biedrības protokoli, 1965. gads

Ievads

Vairumam no mums ir zināmas daudzās problēmas, kas saistītas ar hlora ķīmiju. Hlora ķīmija ir tādu vielu kā DDT, PCB un CFC grupa, kas nodarījusi kaitējumu apkārtējā vidē. Lai gan ar šādām vielām saistītās problēmas nāca atklātībā sešdesmitajos gados, iznākot *Rachel Carson* grāmatai „Klusais pavasaris” (*The silent spring*), bija vajadzīgi gadu desmiti, lai to izmantošanu pakāpeniski izbeigtu 20. gadsimta astoņdesmitajos vai deviņdesmitajos gados. Ņemot vērā šo vielu noturību, tās vēl joprojām piesārņo vidi, barības ķēdes un arī mūsu ķermeņu, kā arī bojā ozona slāni un veicina klimata pārmaiņas. Daudzi labprāt vēlētos uzskatīt, ka šī rūpnieciskās ķīmijas nozare ir pagātnes problēma.

Perfluoroktāna sulfonāti (*PFOS*), uz kuriem attiecas Komisijas priekšlikums, ir relatīvi jaunas *perfluorētu savienojumu* grupas pārstāvji. Tie ir piemērs tam, kā, neraugoties uz „hlora pieredzi”, ir turpinājušies nekontrolēti eksperimenti ar noturīgām ķīmiskām vielām.

PFOS liecina par divkārtu kļūdu: par pašreizējo tiesību aktu ķīmisko vielu jomā nespēju aizsargāt cilvēku veselību un vidi un par nespēju mācīties no pagātnes.

Perfluorētie savienojumi un tiesību aktu ķīmisko vielu jomā trūkums

Pateicoties stabilitātei un ūdensnecaurlaidības īpašībām, perfluorētos savienojumus izmanto visdažādākajos veidos patēriņa precēs un rūpniecībā. Iespējams, ka vislabāk tie pazīstami tādos materiālos un zīmolos kā teflons un *Gore-Tex*. *PFOS* ir galvenā sastāvdaļa tekstilmateriālu prettraipu aizsardzības līdzeklī *Scotchguard*, ko ražo 3M.

Saskaņā ar Veselības un vides apdraudējumu zinātniskās komitejas (*SCHER*) atzinumu *PFOS* ir ļoti noturīgi, ļoti bioakumulatīvi un toksiski savienojumi. *PFOS*, kuru ražošana sāka 20. gadsimta septiņdesmitajos gados, tagad kļuvuši par izplatītiem piesārņotājiem. *PFOS* atklāti visdažādāko sugu dzīvniekos – no polārlāčiem līdz albatrosiem, no Arktikas līdz Klusā okeāna vidum. Tie ir arī izplatīti cilvēka organisma piesārņotāji; faktiski ikvienam no mums organismā ir *PFOS*. Asins ainas kontrole, ko 2004. gadā veica Pasaules Dabas fonds (*WWF*), izmeklējot 47 cilvēkus no 17 valstīm, tostarp 39 Eiropas Parlamenta deputātus, atklāja *PFOS* un sešus citus perfluorētos savienojumus katrā no 47 pārbaudītajiem cilvēkiem.

Ņemot vērā *PFOS* piesārņojums daudz, tostarp cilvēka, organismos, gan satraucošos datus par toksiskumu, 3M – pasaules tirgus līderis – 2000. gadā brīvprātīgi pārtrauca *PFOS* ražošanu.

Citiem vārdiem sakot, *PFOS* lietojums bija nekontrolēts desmitiem gadu, līdz tika nodarīts

neatgriezenisks kaitējums – globāls piesārņojums ar vielām, kas ir ļoti noturīgas, ļoti bioakumulatīvas un toksiskas.

Perfluorētie savienojumi un nespēja mācīties no pagātnes

Fluors ir viens no periodiskās sistēmas trim halogēniem. Divi pārējie ir broms un hlors. Tiem piemīt kopējas, ļoti specifiskas īpašības. Tie ir ārkārtīgi reaktīvi, bet apvienojumā ar oglekļa atomu veido noturīgāku molekulu, kas daudzos gadījumos ir arī ar daudz lielāku bioakumulācijas spēju un augstāku toksiskumu. Faktiski oglekļa un fluora saite ir visstabilākā organiskajā ķīmijā zināmā saite, kas ir par cēloni tam, ka atsevišķi perfluorētie savienojumi, tostarp *PFOS*, ir praktiski nenoārdāmi.

Varētu naivi domāt, ka ķīmiskā rūpniecība ir guvusi no pagātnes mācību, ņemot vērā par apjomīgo un ilgstošo kaitējumu videi, ko izraisījuši hlororganiskie savienojumi, un tādēļ atturēsies no broma un fluora organiskās ķīmijas izmantošanas. Diemžēl patiesībā notika pretējais. Septiņdesmitajos gados tika uzsākta un pēc tam ievērojami paplašināta perfluorēto savienojumu ražošana, tajā pašā laikā galveno hlora savienojumu ražošana tika pakāpeniski pārtraukta.

Likumdevēju darba atpalikšana

Lai gan tā ir izplatīta parādība, ka likumdevēju darbs atpaliek un visbiežāk tiek aizliegtas vielas, kas jau ir nonākušas apkārtējā vidē, notikums ar *PFOS* jau ir galējība. Šajā gadījumā pasaules tirgus līderis bija tas, kurš aptvēra, ka *PFOS* nodara pārāk lielu kaitējumu, un tādēļ 2000. gadā – pēc vairāk nekā 20 ražošanas gadiem – nolēma šo ražošanu beigt. Lielbritānijas kompetentās iestādes sekoja lēmuma izpildei ES un 2004. gadā paziņoja, ka valstī tiek pakāpeniski likvidēta lielākā daļa vēl atlikušo lietojumu. Tikai 2005. gada beigās Komisija sagatavoja likumdošanas priekšlikumu. Taču pretēji Lielbritānijas noteiktajam valsts aizliegumam Komisija ierosina noteikt ierobežojumus tikai attiecībā uz agrākajiem lietojumiem (kuri vairs nepastāv), bet attiecībā uz visiem pārējiem pašreizējiem noteikt neierobežotus atvieglojumus.

Lai gan *3M* pakāpeniski pārtrauca ražot perfluoroktānskābi (*PFOA*), vielu, ņemot vērā tās un *PFOS* struktūras analogiju, izraisa tik pat lielas bažas. ASV Vides aizsardzības aģentūra (*EPA*) vēl joprojām nav pabeigusi nebeidzamos šīs vielas pētījumus, un Komisija to neieklauj priekšlikumā.

Referents ierosina šādus grozījumus, lai stiprinātu Komisijas priekšlikumu:

- 1) **Zemāks pārtraukšanas sliekšnis.** Saskaņā ar *SCHER* datiem *PFOS* ķīmikāliju koncentrācija produktos svārstās no 0,001 % līdz 50 %. Tādējādi šajā gadījumā ierobežojumu standarta administratīvais sliekšnis 0,1% apmērā ir nepiemērots. Lai nodrošinātu ierobežojumu efektivitāti, sliekšnis ir jāsamazina līdz 0,001 %.
- 2) **Trīs atbrīvojumu svītrojums.**
  - a. Hromēšana. Saskaņā ar *SCHER* datiem *PFOS* lietojums hromēšanā neapšaubāmi izraisa vislielākās izplūdes apkārtējā vidē. Atsevišķos hroma lietojumos *PFOS* iespējams aizstāt, aizvietojo ar Cr (VI) ar Cr (III), kas ļautu ievērojami samazināt izmaksas. Citos gadījumos *PFOS* lietojumu iespējams

aizstāt ar mehāniskiem miglas supresantiem un uzlabotu ventilācijas nosūkšanu. Atbrīvojumi attiecībā uz hromēšanu nav attaisnojami;

- b. Ugunsdzēsamās putas. *PFOS* saturošās ugunsdzēsamās putas ir vislielākā *PFOS* saturošo produktu daļa. *PFOS* vairs neizmanto ugunsdzēsamo putu ražošanā. Drošākas alternatīvas, kurās neietilpst halogēnu saturoši organiski savienojumi, ir viegli pieejamas. Ņemot vērā ļoti bīstamās *PFOS* īpašības un pastāvēt drošākām alternatīvām, atlikušo krājumu izmantošana nav pieļaujama;
- c. Kontrolējamas slēgtas sistēmas. Komisijas priekšlikumā iekļautais kontrolējamo slēgtu sistēmu apraksts pieļautu izplūdes un tādējādi ir pretrunā ar kontrolētu slēgtu sistēmu koncepciju. Šis atbrīvojums, it īpaši šādā nenoteiktā, vispārējā formā, nav pieņemams.

3) **Laika ierobežojums pārējiem trim izņēmumiem ar iespēju pagarināt atvieglojumu darbības laiku attiecībā uz diviem lietojumiem.** Atvieglojumi attiecībā uz izmantošanas pārtraukšanu jāpiešķir vienīgi uz ierobežotu laiku, šādi veicinot aizstāšanu. Laika ierobežojumus nosaka katrā atsevišķā gadījumā. Attiecībā uz diviem lietojumiem laika ierobežojuma pagarinājums ir attaisnojams, ja ražotāji var pierādīt, ka viņi ir darījuši visu nepieciešamo, lai ieviestu drošākas alternatīvas un alternatīvus procesus, un ka drošākas alternatīvas vai alternatīvi procesi pagaidām nav pieejami.

- a. Fotolitoģrāfija. Kā liecina pētījumi, *PFOS* aizstāšana fotolitoģrāfijā ilgs vismaz trīs līdz četrus gadus. Tādēļ attiecībā uz šī lietojuma pārtraukšanu ir pamatoti noteikt 4 gadu laika robežu ar iespēju to pagarināt, kā aprakstīts iepriekš. Atbrīvojumu jāpiemēro tikai tad, ja šādi lietojumi pastāv kontrolējamu noslēgtu sistēmu ietvaros saskaņā ar Eiropas Kopienas tiesību aktiem ķīmisko vielu jomā;
- b. Rūpnieciskās fotogrāfijas pārklājumi. Vairāk nekā 80 % no šī *PFOS* lietojuma iepriekšējo gadu laikā jau sekmīgi aizstāti ar drošākām vielām. Ņemot vērā turpmākās tehnoloģiskās izmaiņas, kas saistītas ar pāreju uz digitālo fotogrāfiju, ir pamatoti uzskatīt, ka atlikušos lietojumus būs iespējams aizstāt 4 gadu laikā;
- c. Aviācijā izmantojamie hidrauliskie šķidrums. Pagaidām nepastāv alternatīvas *PFOS* izmantošanai hidrauliskajos šķidrumos. Process, kas saistīts ar jauna šķidruma izmantošanas atļaušanu komercaviācijā, vēsturiski ilgst 10 gadus. Tāpēc būtu pareizi ieviest 10 gadus ilgu atbrīvojumu, kura darbības laiku var pagarināt (skatīt iepriekš), attiecībā uz izmantošanas pārtraukšanu, dodot pietiekami daudz laika alternatīvu izstrādei.

4) **Lietojamo *PFOS* produktu uzskaitē.** Ņemot vērā *PFOS* ražošanas ievērojamo kritumu pēc 2000. gada, agrākie lietojumi, kuri tomēr joprojām reāli pastāv, var būt lielākais emisiju avots. Lai novērstu *PFOS* izplūdi apkārtējā vidē no šiem produktiem, dalībvalstīm jāievieš visu *PFOS* saturošo produktu un jāveic vajadzīgie pasākumi, lai novērstu *PFOS* turpmāku izplūdi apkārtējā vidē no šiem produktiem.

5) ***PFOA* iekļaušana to produktu grupā, kuru lietošana jāpārtrauc.** Perfluoroktānskābe (*PFOA*) un tās sāļi, ņemot vērā to un perfluoroktāna sulfonātu (*PFOS*) struktūras analogiju, izraisa tik pat lielas bažas kā *PFOS*. ASV Vides aizsardzības aģentūras (*EPA*) 2002. gadā veiktais vērtējums norāda uz iespējamo

sistēmisko toksicitāti un kancerogenitāti, un asins ainas kontrole liecina par to, ka liels iedzīvotāju skaits ir pakļauts to iedarbībai. Daudzi pētījumi liecina, ka *PFOA* un tās sāļi ir ārkārtīgi noturīgi vidē un cilvēka organismā. Tādēļ ar šo direktīvu trīs gadu laikā pēc tās stāšanās spēkā jāpārtrauc *PFOA* un tās sāļu lietojums. Iesniedzot pieprasījumu 18 mēnešu laikā, ir iespējama atvieglojumu piešķiršana attiecībā uz nozīmīgiem lietojumiem, ja ražotāji var pierādīt, ka viņi ir darījuši visu nepieciešamo, lai ieviestu drošākas alternatīvas un alternatīvus procesus, un ka drošākas alternatīvas vai alternatīvi procesi pagaidām nav pieejami. Līdzīgi kā noteikumos attiecībā uz *PFOS* dalībvalstīm jāievieš arī visu *PFOA* saturošo produktu uzskaiti un jāveic vajadzīgie pasākumi, lai novērstu *PFOA* turpmāku izplūdi apkārtējā vidē no šiem produktiem.

Noslēguma piezīmes

Tirgū atrodas simtiem perfluorēto savienojumu. Tos lieto specifisku īpašību dēļ, un tādēļ, iespējams, vismaz viena no bīstamajām *PFOS* un *PFOA* īpašībām izpaudīsies. Referenta pilnvarās un pienākumos neietilpst šo vielu iekļaušana direktīvas darbības jomā, jo īpaši tādēļ, ka drīz tiks ieviests jaunais tiesību akts ķīmisko vielu jomā – *REACH*. Diemžēl, ņemot vērā relatīvi zemu visvairāk perfluorēto savienojumu apjomu un *REACH* iestrādātos politiskos kompromisus, referents pauž bažas, ka var paiet ilgs laiks, pirms *REACH* spēš aizsargāt cilvēku veselību un vidi pret citiem perfluorētajiem savienojumiem, ja vien pret tiem netiks vērsta īpašas darbības.